

8 juni 2023

SV-RI 2012:1 – Kontroll och underhåll av nödbelysning

(version 1.3)

Svenska brandsäkerhetsföretag

Innehållsförteckning

• Syfte	1
• Tillämpning	1
• Omfattning	1
• Rutinkontroll.....	2
• Underhåll.....	2
• Underhålls- och kontrollåtgärder.....	2
• Felaktig nödbelysningsarmatur.....	3
• Utbyte	3
• Rekommendationer.....	3
• Säkerhetsregler.....	3

SV-RI 2012:1 - Kontroll och underhåll av nödbelysning

Branschföreningen SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag publicerar två typer av dokument. SVEBRA INFORMERAR (SV-INF) och SVEBRA RIKTLINJER (SV-RI). SVEBRA riktlinjer är rekommendationer för företag och organisationer som jobbar med och köper in tjänster och produkter inom brandsäkerhet.

Syfte

Ägare eller innehavare av fastighet eller anläggning ansvarar för att nödbelysning hålls i funktionsdugligt skick. Underhåll skall utföras i enlighet med Arbetsmiljölagen, Lagen om Skydd mot Olyckor, Boverkets byggregler samt standarderna SS EN50172-Anläggningar för utrymningsbelysning i tillämpliga delar och SS EN1838:2013-Nödbelysning.

Syftet med SVEBRAs dokument för kontroll och underhåll av nödbelysning är att tillförsäkra kunder till SVEBRA-företag en tillfredsställande utrymnings säkerhet även lång tid efter installation. Nödbelysning skall möjliggöra utrymning på ett säkert och effektivt sätt även vid strömavbrott.

Meningen är också att samordna medlemsföretagens instruktioner till ett för branschen gemensamt synsätt på dessa frågor.

Tillämpning

Medlemsföretag i SVEBRA har förbundit sig att tillämpa föreningens riktlinjer för kontroll och underhåll. Det gäller såväl i företagets egen verksamhet som vid marknadsföring och rådgivning till kunder och brukare.

Delar av SVEBRAs riktlinjer får uteslutas endast om det är motiverat av uppenbara tekniska skäl. Medlemsföretag har dock rätt att tillämpa mer omfattande riktlinjer där de finner att så är lämpligt som exempelvis en föreskrift från tillverkare.

Omfattning

Denna riktlinje avser kontroll och underhåll av nödbelysning med eget inbyggt batteri eller annan energikälla (exempelvis kondensator) som ger spänning vid nöddrift.

Nödbelysning innefattar:

- Hänvisningsarmaturer, vägledande markering med pictogram
- Ledljus, nödbelysning utan pictogram med exempelvis syfte att belysa gångstråk.

Riktlinjen omfattar inte utrymningsdimensionering, projektering eller installation av nödbelysning.

Rutinkontroll

Med rutinkontroll avses den kontroll som utförs löpande av nyttjanderättsinnehavare. Kontrollen skall utföras regelbundet, normalt i samband med övrig egenkontroll i enlighet med rutinerna för SBA, systematiskt brandskyddsarbete. Intervallets längd anpassas till var nödbelysningen är placerat och utifrån verksamhetens art. Intervallet bör dock inte överskrida 3 månader.

Vid kontrollen skall följande säkerställas:

- att nödbelysningen har strömförsörjning, dvs att lyskälla eller diod för driftindikering lyser
- att nödbelysningen inte är blockerat
- att nödbelysningen inte har några yttre synliga skador
- att självtestfunktion inte indikerar fel. Kontrollen utförs bara på nödbelysning med självtestfunktion
- Vid verksamhetsförändring eller ombyggnation säkerställa att nödbelysningen uppfyller gällande krav.

Underhåll

Kontroll och underhåll utförs en gång om året av utbildad utförare med erfarenhet och kunskap om erforderliga serviceåtgärder. Utförare ska också ha tillgång till verktyg, reserv- och utbytesdelar samt skriftliga instruktioner. Ett serviceregister skall finnas där varje nödbelysning placeringsmässigt skall kunna identifieras.

Underhållet skall utföras i enlighet med nedanstående beskrivning och tillverkarens anvisningar.

Underhålls- och kontrollåtgärder:

1. kontrollera att nödbelysningen är rätt och synligt placerat gällande läsavstånd, IP klassning och inomhus/utomhus miljö.
2. kontrollera att armaturens hölje inte är strömförande innan arbete påbörjas.
3. kontrollera att armaturen är hel och sitter stadigt monterad mot underlaget.
4. kontrollera att armaturen är ren och att eventuellt pictogram har bra läsbarhet. Rengör pictogram på ut- och insida vid behov.
5. kontrollera att kablage ej är skadat eller torkat.
6. kontrollera visuellt att inkommande strömmatning ser ut att sitta korrekt.
7. byt lysrör, om armaturen är försedd med lysrör.
8. kontrollera batteridatum. Byt batteri vid behov, enligt tillverkarens anvisning. Batteri äldre än 5 år ska alltid bytas om inte tillverkarens anvisningar säger annat. Annan energikälla, följ tillverkarens anvisning.
9. för nödbelysning utan självtest, bryt strömmen till armaturen och kontrollera att den lyser i minst 60 minuter på batteridrift. För armaturer med självtestfunktion kontrolleras istället drifts- och felindikeringar. Om batterikapacitet och lystid inte kan kontrolleras ska armaturen märkas i serviceprotokoll och anges **"lystid/batterikapacitet ej kontrollerad."**
10. dokumentera i serviceregister att underhåll har skett och ålder på batteri eller annan energikälla samt eventuella brister.
11. kontrollerad och godkänd nödljusarmatur ska märkas med UNDERHÅLL UTFÖRT samt med tidpunkt för utförd kontroll och utförarens identifikationsmärke.

Felaktig nödbelysningsarmatur

Nödbelysningen är felaktigt och ska ej godkännas om utföraren bedömer att:

- nödbelysning eller någon komponent är bristfällig så att funktion är nedsatt eller det finns risk för funktionshindrande fel
- nödbelysning vars nödfunktion startas med glimtändare
- nödbelysning med glödlampa som ljuskälla

Om inte åtgärd för att rätta till ett fel kan vidtas omedelbart ska utföraren märka nödljuset att kontroll har skett och att brist föreligger samt skriftligen informera innehavaren om bristen.

Utbyte

Utbyte av komponent till nödbelysning ska ske i enlighet med tillverkarens anvisning, dock bör följande utbytesintervall ej överstigas:

Komponent	Utbytesintervall	Anmärkning
Lysrör	1 år	Gäller ej lysrör av typ longlife, ledlysrör
Batteri	5 år	Om inte tillverkarens anvisning säger annat
Annan energikälla		Följ tillverkarens anvisningar

Datum för utbyte ska anges på underhållsrapport. Batteri eller annan energikälla ska förses med märkning av tillverkningsdatum, utbytesdatum eller sista användningsdatum.

Utbyte av hela armaturen bör ske i enlighet med tillverkarens anvisningar gällande livslängd av ingående komponenter. Faktorer att väga in som påverkar livslängd är om ledljus/nödbelysningsarmatur utan piktogram är släckt vid normaldrift eller om armaturen däremot är tänd vid normaldrift.

Rekommendationer

Nödbelysning som inte är kopplade på egen säkring eller där det på annat vis inte finns möjlighet att bryta strömmatningen bör vara av typ med självtestfunktion.

Säkerhetsregler

Säkerställ att arbetet utförs på ett sätt så att risker för skada undviks.

Beakta Elsäkerhetsverkets föreskrifter gällande installation och behörighet.

Vid förekommande fall, säkerställ även att regler för arbete på hög höjd efterlevs.

Använd verktyg och utrustning anpassade för elarbeten.